

Határozatok Tára

ANTHONY MICHAEL COLLINS
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2023. július 13.¹

C-646/21. sz. ügy

**K,
L**

kontra

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

(a rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch [’s-Hertogenbosch-ban eljáró hágai bíróság, Hollandia] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Közös menekültügyi és kiegészítő védelem nyújtására vonatkozó politika – A nemzetközi védelem iránti ismételt kérelmek – 2011/95/EU irányelv – A 10. cikk (1) bekezdésének d) pontja – Üldöztetési okok – Meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozás – Harmadik országbeli állampolgárok, akik az identitásformáló életszakaszuk jelentős részét valamely tagállamban töltik – Európai értékek, normák és magatartásformák – Nemek közötti egyenlőség – Nők és lányok, akik megszegik a származási országuk társadalmi magatartási szabályait – A gyermek mindenképp felett álló érdeke”

I. Bevezetés

1. A jelen indítvány két tizenéves iraki lány, K és L nemzetközi védelem iránti kérelmére vonatkozik,² akik öt évig Hollandiában éltek, amíg családjuk nemzetközi védelem iránti eredeti kérelmét vizsgálták. Ez idő alatt a nemek közötti egyenlőséget értéként elismerő társadalom részévé váltak, és magukévá tették kortársaik értékeit, normáit és magatartásformáit. Az ezt követően benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelmükben,³ amelyet a Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (igazságügyi és biztonsági államtitkár, Hollandia) mint nyilvánvalóan megalapozatlant elutasított,⁴ azt állítják, hogy ha visszatérnek Irakba, nem tudnak majd megfelelni olyan értékeknek, normáknak és magatartásformáknak, amelyek nem biztosítják a nők és lányok számára azokat a szabadságokat, amelyeket Hollandiában élveztek, és amelyek kifejezése az üldöztetés veszélyének tenné ki őket. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések arra

¹ Eredeti nyelv: angol.

² A jelen indítványban „felperesek”-ként hivatkozom rájuk.

³ A 2019. április 4-i kérelem. A nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló, 2013. június 26-i 2013/32/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2013. L 180., 60. o.; helyesbítés: HL 2016. L 198., 50. o.) 2. cikkének q) pontja értelmében az ismételt kérelem a korábbi nemzetközi védelem iránti kérelem ügyében hozott jogerős határozat után benyújtott további kérelem, ideértve azon eseteket is, amikor a kérelmező kifejezetten visszavonta a kérelmét, valamint azon eseteket is, amikor az eljáró hatóság a 28. cikk (1) bekezdésével összhangban a kérelem hallgatóságos visszavonása miatt azt elutasította.

⁴ A 2020. december 21-i határozatok, amelyek ellen 2020. december 28-án nyújtottak be fellebbezést, és amelyeket a kérdést előterjesztő bíróság 2021. június 17-én tárgyalta.

irányulnak, hogy a felperesek helyzetében lévő személyek jogosultak lehetnek-e nemzetközi védelemre amiatt, hogy a 2011/95/EU irányelv⁵ 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében egy meghatározott társadalmi csoport tagjai, és a nemzetközi védelem iránti kérelmek értékelése során hogyan lehet figyelembe venni a gyermek mindenképp felett álló érdekét.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

2. A 2011/95 irányelv „Üldöztetési okok” című 10. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az üldöztetési okok értékelésekor a tagállamok a következőket veszik figyelembe:

- a) a faj fogalma magában foglalja különösen a bőrszín, származás, illetve meghatározott etnikai csoporthoz való tartozás szempontjait;
- b) a vallás fogalma magában foglalja különösen a teista, nem teista és ateista meggyőződéseket, magánjellegű, illetve nyilvános vallási szertartásokon akár egyedül, akár másokkal való részvételt, illetve az ilyen szertartásokon történő részvételtől való tartózkodást, más vallásos jellegű tevékenységeket vagy véleménynyilvánítást, illetve bármilyen vallásos hiten alapuló e hit által megkövetelt személyes vagy közösségi magatartásformát;
- c) a nemzetiség fogalma nem korlátozódik az állampolgárságra vagy annak hiányára, hanem magában foglalja különösen az olyan csoporthoz való tartozást is, amelyet annak kulturális, etnikai, illetve nyelvi identitása, közös földrajzi vagy politikai származása, illetve egy másik állam lakosságához fűződő viszonya határoz meg;
- d) valamely csoport különösen akkor minősül meghatározott társadalmi csoportnak, ha:
 - a csoport tagjai veleszületett jellemzőkkel vagy meg nem változtatható közös háttérrel rendelkeznek, vagy olyan közös meggyőződésük, illetve jellemzőik vannak, amelyek olyannyira alapvetők az identitás, illetve lelkiismeret szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehetne azok feladására kényszeríteni, illetve
 - a csoport az érintett országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkezik, mivel a csoportot az azt körülvevő társadalom másként kezeli.

A származási ország körülményeitől függően meghatározott társadalmi csoportnak minősülhet az olyan csoport is, amely tagjainak közös jellemzője a szexuális irányultságon alapul. Nem tartoznak a szexuális irányultság fogalma alá az olyan cselekmények, amelyek a tagállamok nemzeti joga értelmében bűncselekménynek minősülnek. Egy meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás meghatározása vagy egy ilyen csoport jellemzőinek beazonosítása céljából kellő figyelmet kell fordítani a nemre vonatkozó szempontokra, ideértve a nemi identitást is;

⁵ A harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 337., 9. o.; helyesbítések: HL 2017. L 167., 58. o.; HL 2019. L 19., 20. o.).

e) a politikai vélemény fogalma különösen azt foglalja magában, hogy a kérelmező egy olyan ügyben, amely a 6. cikkben említett potenciális üldözőt, annak politikáját vagy eljárását érinti, meghatározott véleményt, gondolatokat vagy meggyőződést képvisel, függetlenül attól, hogy a kérelmező az adott vélemény, gondolatok vagy meggyőződés alapján cselekedett-e.

(2) Annak értékelésekor, hogy a kérelmező üldöztetéstől való féelme megalapozott-e, nincs jelentősége annak, hogy a kérelmező ténylegesen rendelkezik-e az üldöztetés alapjául szolgáló faji, vallási, nemzetiségi, társadalmi vagy politikai jellemzőkkel, amennyiben üldözője úgy tekinti, hogy rendelkezik e jellemzőkkel.”

B. Holland politikai körlevelek

3. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés melléklete szerint a Vreemdelingencirculaire 2000 (C) (a külföldiekről szóló 2000. évi (C) körlevél, a továbbiakban: a külföldiekről szóló 2000. évi (C) körlevél) C7.2.8. pontja⁶ értelmében:

„Főszabály szerint pusztán a Hollandiában kialakított nyugati életvitel nem vezethet menekült jogálláshoz vagy kiegészítő védelemhez. Az afganisztáni szokásokhoz alkalmazkodni kell. Két kivétel lehetséges:

- Ha egy nő hitelt érdemlően bizonyítja, hogy a nyugati magatartás vallási vagy politikai meggyőződésének megnyilvánulása.
- Ha egy nő hitelt érdemlően bizonyítja, hogy olyan személyes jellemzőkkel rendelkezik, amelyek megváltoztatása nagyon nehéz vagy gyakorlatilag lehetetlen, és hogy e jellemzői miatt üldöztetéstől tart, vagy az embertelen bánásmód kockázatának tenné ki magát Afganisztánban”.

4. A Vreemdelingencirculaire 2000 (B) (a külföldiekről szóló 2000. évi (B) körlevél) „Elnyugatiasodott, iskolába járó lányok” című B8.10. pontja a következőképpen rendelkezik:

„Az IND ([Immigratie- en Naturalisatiedienst (bevándorlási és honosítási szolgálat, Hollandia; a továbbiakban: IND)]) meghatározott időre szóló tartózkodási engedélyt ad [...] az elnyugatiasodott lánynak, ha hitelt érdemlően bizonyítja, hogy Afganisztánba való visszatérése esetén aránytalan pszichoszociális nyomásnak lenne kitéve.

Az IND azt, hogy fennáll-e aránytalan pszichoszociális nyomás, a körülmények alapján értékeli, amelyeknek magukban kell foglalniuk a következőket:

- a) a lány elnyugatiasodásának mértéke;
- b) egyéni humanitárius körülmények, amelyeknek magukban kell foglalniuk a (lány vagy családtagja tekintetében fennálló) egészségügyi körülményeket és a lány családtagjának Hollandiában bekövetkezett halálát; és

⁶ Míg e pont az „Országspecifikus iránymutatás” című, Afganisztánra vonatkozó szakasz részét képezi, a jelen kérelem az iraki kérelmezőkre vonatkozik.

c) az afgán társadalomban való részvétel lehetőségét, amely magában foglalja a család összetételének és a lányt védelmező erős szereplők (törzsi vezetők, hadurak) jelenlétének értékelését.

Az a) pont tekintetében az IND a következő körülmények alapján értékeli az elnyugtatásodás mértékét:

- a lány legalább 10 éves;
- az első határozott időre szóló menedékgig iránti kérelem benyújtása és a határozott időre szóló általános tartózkodási engedély iránti kérelem benyújtásának időpontja között legalább 8 évig Hollandiában tartózkodott a jelen pontban leírtak szerint; és
- Hollandiában járt iskolába.

Ha a lány tekintetében e körülmények közül egy vagy több nem áll fenn, akkor nagyobb bizonyítási teher hárul rá annak hitelt érdemlő bizonyítása tekintetében, hogy e politika alapján határozott időre szóló általános tartózkodási engedélyt kell részére adni. [...]"

III. Az alapeljárás tényállása, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

5. A felperesek 2015. szeptember 29-én apjukkal, anyjukkal és nagynénjükkel együtt elhagyták Irakot. 2015. november 7-én nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtottak be a holland hatóságokhoz. A felperesek ekkor 10, illetve 12 évesek voltak. A Raad van State (államtanács, Hollandia) 2018. július 31-én jogerősen elutasította a kérelmüket. A felperesek 2019. április 4-én nemzetközi védelem iránti ismételt kérelmeket nyújtottak be, amelyeket 2020. december 21-én mint nyilvánvalóan megalapozatlanokat elutasítottak. A felperesek 2020. december 28-án keresetet nyújtottak be e határozatok ellen a kérdést előterjesztő bírósághoz, amely 2021. június 17-én tárgyalta e kereseteket. E tárgyalás időpontjában a felperesek 15 és 17 évesek voltak, és öt éve és hét és fél hónapja folyamatosan Hollandiában tartózkodtak.

6. A felperesek azzal érvelnek, hogy huzamos hollandiai tartózkodásuk miatt identitásképző életszakaszukban magukévá tették holland kortársaik értékeit, normáit és magatartásformáit. Hollandiában tudatosult bennük, hogy lányként szabadon dönthetnek saját életükről. Kifejtik, hogy – amint azt Hollandiában is tették – továbbra is maguk kívánják eldönteni, hogy kapcsolatba lépnek-e fiúkkal, sportolnak-e, folytatnak-e tanulmányokat, kötnek-e házasságot, és ha igen, kivel, és kívánnak-e otthonukon kívül dolgozni. Azt is maguk kívánják meghatározni, hogy milyen politikai és vallási véleményeket képviselnek, valamint szeretnének képesek lenni arra, hogy azokat kifejezésre juttassák. Mivel Irakba való visszatérésükkor nem tudják feladni ezeket az értékeket, normákat és magatartásformákat, nemzetközi védelmet kérnek.

7. A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a felperesek által hivatkozott értékek, normák és magatartásformák lényegében a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos meggyőződésből állnak.⁷ E bíróságnak arról kell döntenie, hogy a felperesek a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében vett meghatározott társadalmi csoport tagjainak tekinthetők-e; hogy a határozatot hozó hatóságnak figyelembe kell-e vennie, illetve mikor, és hogyan kell figyelembe vennie a gyermek mindenek felett álló érdekét a nemzetközi védelem iránti

⁷ Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés 23. pontja.

kérelemben, valamint arról, hogy figyelembe kell-e venni azt a sérelmet, amelyet a felperesek állításuk szerint a hollandiai tartózkodásukkal kapcsolatos hosszan tartó bizonytalansággal való együttélés stressze és a származási országukba való kitoloncolás veszélye miatt elszenvedtek.

8. A kérdést előterjesztő bíróság tehát felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

- „1) Úgy kell-e értelmezni a [2011/95 irányelv] 10. cikke (1) bekezdésének d) pontját, hogy azokat a nyugati normákat, értékeket és magatartásformákat, amelyeket a harmadik országbeli állampolgárok valamely tagállam területén való tartózkodásuk révén identitásképző életszakaszuk jelentős része alatt tettek magukévá, miközben teljes mértékben részt vesznek a társadalmi életben, meg nem változtatható közös háttérnek, illetve az identitás olyannyira alapvető jellemzőinek kell tekinteni, hogy nem követelhető meg az érintett személyektől, hogy azokat feladják?
- 2) Az első kérdésre adott igenlő válasz esetén, azon harmadik országbeli állampolgárok, akik a szóban forgó indokoktól függetlenül valamely tagállam területén való tartózkodásuk révén identitásképző életszakaszuk jelentős része alatt összehasonlítható nyugati normákat és értékeket tettek magukévá, a [2011/95 irányelv] 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében »meghatározott társadalmi csoport tagjainak« minősülnek-e? Ezzel összefüggésben azt a kérdést, hogy »az érintett országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkező, meghatározott társadalmi csoport« fennáll-e, tagállami szempontból kell-e értékelni, vagy e kérdést a [2011/95 irányelv] 10. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy az a meghatározó, hogy a külföldi állampolgár bizonyítani tudja, hogy a származási országban valamely meghatározott társadalmi csoport tagjának minősül, illetve legalább annak megfelelő jellemzőkkel rendelkezik? Összeegyeztethető-e a [2011/95 irányelvnek] a visszaküldés tilalmának elvével és a menedékjoggal összefüggésben értelmezett 10. cikkével az a követelmény, amely szerint az elnyugatiasodás csak akkor alapozhatja meg a menekült jogállást, ha az vallási vagy politikai indokokon alapul?
- 3) Összeegyeztethető-e az uniós joggal, különösen az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 51. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 24. cikkének (2) bekezdésével az olyan nemzeti joggyakorlat, amely szerint a nemzetközi védelem iránti kérelem elbírálása során a határozatot hozó hatóság anélkül súlyozza a gyermek mindenek felett álló érdekét, hogy azt elsőként (valamely eljárásban) konkrétan megállapítaná, illetve megállapíttatná? Eltérő-e a fenti kérdésre adott válasz, amennyiben a tagállamnak a tartózkodás engedélyezése iránti kérelmet az általános okok alapján kell elbírálnia, és a kérelem elbírálásához figyelembe kell venni a gyermek mindenek felett álló érdekét?
- 4) Milyen módon és a nemzetközi védelem iránti kérelem értékelésének mely szakaszában kell figyelembe venni és súlyozni a Charta 24. cikkének (2) bekezdésére tekintettel a gyermek mindenek felett álló érdekét, különösen azt a sérelmet, amelyet a kiskorú valamely tagállamban való tényleges huzamos tartózkodás miatt szenvedett el? Van-e jelentősége e tekintetben annak, hogy a tényleges tartózkodás jogszerű volt-e? Jelentőséggel bír-e ezen értékelés keretében a gyermek mindenek felett álló érdekének súlyozásakor, hogy a tagállam az uniós jogban előírt határozathozatali határidőn belül határozott a nemzetközi védelem iránti kérelemről, hogy egy korábbi időpontban előírt visszatérési kötelezettséget nem

teljesítettek, és hogy a tagállam mellőzte a kiutasítást a kiutasítási határozat meghozatalát követően, és a kiskorú ennek következtében tartózkodhat továbbra is ténylegesen e tagállamban?

- 5) Összeegyeztethető-e az uniós joggal a Charta 24. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett 7. cikke alapján az olyan nemzeti gyakorlat, amely abban az értelemben tesz különbséget a nemzetközi védelem iránti új és ismételt kérelmek között, hogy a nemzetközi védelem iránti ismételt kérelmek esetében nem veszik figyelembe az általános okokat?”

9. A felperesek, a cseh, a görög, a francia, a magyar és a holland kormány, valamint az Európai Bizottság terjesztett elő írásbeli észrevételeket. A 2023. április 18-i tárgyaláson a fent említett felek, valamint a spanyol kormány válaszoltak a Bíróság által írásban és szóban feltett kérdésekre.

IV. Elemzés

A. Az első és a második kérdés

10. Az első és a második kérdést együttesen vizsgálom, mivel mindkettő a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdése d) pontjának értelmezésére irányul.

11. A kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy azok a harmadik országbeli állampolgárok, akik identitásképző életszakaszuk jelentős részében valamely tagállamban éltek, a 10. cikk (1) bekezdése d) pontjának első francia bekezdése értelmében vett meghatározott társadalmi csoport tagjainak tekinthetők-e, mivel „meg nem változtatható közös háttérrel” vagy „az identitás olyannyira alapvető jellemzőivel” rendelkeznek, „hogy nem követelhető meg az érintett személyektől, hogy azokat feladják”. Ez a rendelkezés előírja-e, hogy bizonyos értékekhez való ragaszkodás csak akkor indokolhatja a nemzetközi védelem megadását, ha annak vallási vagy politikai alapja van? Hogyan kell a kérdést előterjesztő bíróságnak értékelnie, hogy teljesül-e a 10. cikk (1) bekezdése d) pontjának második francia bekezdésében foglalt feltétel – hogy a csoport az érintett országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkezik-e, mivel a csoportot az azt körülvevő társadalom másként kezeli?

1. A beérkezett észrevételek összefoglalása

12. A holland kormány emlékeztet arra, hogy az IND iránymutatásai szerint, amelyek a Raad van State (államtanács) véleményén⁸ alapulnak, a nyugati életvitelt folytató nők nem tartoznak egy meghatározott társadalmi csoporthoz. Mindazonáltal nemzetközi védelemben részesülhetnek, ha: i. az életvitel olyan vallási vagy politikai meggyőződésen alapul, amely alapvető identitásuk vagy erkölcsi integritásuk szempontjából; vagy ii. valószínűsíthető, hogy származási országuk szereplői üldözni fogják őket olyan jellemzőik miatt, amelyeket gyakorlatilag lehetetlen megváltoztatni; vagy iii. származási országukban a 2011/95 irányelv 15. cikkének b) pontja értelmében embertelen bánásmód veszélyének vannak kitéve. A fenti első feltételben említett, az identitás vagy az erkölcsi integritás szempontjából alapvető politikai meggyőződés fogalma tágan

⁸ Werkinstructie 2019/1, Het beoordelen van asielaanvragen van verwesterde vrouwen (2019/1. sz. alkalmazási utasítás, az elnyugatisodott nők menedékjog iránti kérelmeinek értékelése).

értelmezve magában foglalja azon nők üldözését, akik nem felelnek meg azon társadalmi szokásoknak, vallási szabályoknak vagy kulturális normáknak, amelyek nemi alapú hátrányos megkülönböztetést foglalnak magukban.⁹

13. A cseh, a görög, a magyar és a holland kormány osztja azt az álláspontot, hogy a felperesek érvei egy bizonyos életvitel iránti preferencián alapulnak. Ez nem vezethet a 2011/95 irányelvet átültető nemzeti szabályok szerint a nemzetközi védelem megadásához. Miután a felperesek az egyik tagállam területén való huzamos tartózkodásuk során alkalmazkodtak az ottani élethez, a származási országukba való visszatérésük után elvárható, hogy újra alkalmazkodjanak az élethez azzal, hogy ugyanúgy megfelelnek a származási országuk normáinak és szokásainak, mint a többi lakos. A bizonyos életvitel iránti vágy nem olyan meggyőződés, amely olyannyira alapvető az identitás, illetve lelkiismeret szempontjából, hogy az érintett személyeket ne lehetne azok feladására kényszeríteni. A felperesek nem rendelkeznek veleszületett jellemzőkkel vagy közös háttérrel, mivel a „nyugati életvitelt folytató nők és lányok” vélelmezett kategóriája túl tág, heterogén és elvont ahhoz, hogy a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében egyértelműen körülhatárolt társadalmi csoportot képezzen. A felperesek sem tettek kísérletet arra, hogy alátámasszák, miért és hogyan kellene üldöztetéssel szembesülniük a származási országukba való visszatérésük esetén.

14. A spanyol és a francia kormány, valamint a Bizottság nem ért ezzel egyet. Úgy vélik, hogy a lányok egy meghatározott társadalmi csoport tagjai lehetnek, többek között a nemük és az életkoruk alapján, amelyek veleszületett jellemzőknek minősülnek.

15. Szóbeli érvelésében a spanyol kormány előadta, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló végzés szerint a felperesekben nem pusztán arra irányuló törekvések alakultak ki, hogy anyagi vagy kulturális értelemben fejlesszék magukat; ők pontosabban olyan nők vagy lányok, akik olyan életvitelhez alkalmazkodtak, amely elismeri és lehetővé teszi számukra az alapvető jogaik gyakorlását. Ezek tehát megfelelnek a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontjában foglalt első feltételnek. Az, hogy teljesül-e e rendelkezés második feltétele, amely szerint a csoportnak az érintett országban egyértelműen elkülöníthető identitással kell rendelkeznie, szintén a származási országban fennálló körülményektől függ.

16. A francia kormány előadja, hogy az, hogy valaki hosszú időt töltött egy tagállamban, azt jelenti, hogy meg nem változtatható közös háttérrel vagy olyan közös meggyőződéssel rendelkezik, amely olyannyira alapvető az identitás vagy a lelkiismeret szempontjából, hogy az érintett személyt nem lehetne annak feladására kényszeríteni. Az ilyen jellemzőkkel rendelkező egyéneket, azáltal, hogy továbbra is ragaszkodnak az adott tagállamban uralkodó értékekhez, normákhoz és magatartásformákhoz, a származási országukban az őket körülvevő társadalom egy egyértelműen elkülöníthető csoport tagjaiként fogja kezelni. A kényszerházassággal szembeni ellenállás például olyan üldöztetésnek teheti ki a felpereseket, amelytől a hatóságok nem védik meg őket.

17. A Bizottság azt állítja, hogy az a meggyőződés, hogy a férfiak és nők egyenlő jogokkal rendelkeznek, közös és alapvető meggyőződésnek tekinthető. A származási országban a lányokat és nőket hátrányosan megkülönböztető, valamint bizonyos normák és szokások megszegése esetén őket aránytalan büntetéssel sújtó törvények létezése azt jelzi, hogy az ilyen személyeket az adott országban elkülöníthető csoportnak tekintik.

⁹ A külföldiekről szóló 2000. évi (C) körlevél, C.2.3.2. pont.

2. Előzetes észrevétel

18. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy a jelen ügy nem önmagában az „elnyugatiasodott nőkre” vonatkozik.¹⁰ Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés azonban a „nyugati életvitelre” és az „elnyugatiasodott magatartásra” vonatkozó utalásokat tartalmaz, ami e kifejezéseknek a külföldiekre szóló 2000. évi (C) körlevélben való használatát tükrözheti. Az észrevételeket benyújtó felek túlnyomórészt azon az állásponton voltak, hogy az „elnyugatiasodott” és a „nyugati” fogalmak túlságosan homályosak ahhoz, hogy a nemzetközi védelem iránti kérelmek összefüggésében alkalmazhatók legyenek. Egyetértek ezekkel az észrevételekkel. A „kelet” és a „nyugat” hatalmas, diverzifikált régiók, sokféle vallási hagyománnyal, erkölcsi kódexszel és értékkel. Pontos meghatározások hiányában, ami a Bíróság előtt nem vitatott, az olyan kifejezések, mint a „nyugati életvitel” és az „elnyugatiasodott nők” nagyrészt értelmezhetetlenek. Még károsabb, hogy a „keleti” és a „nyugati” kifejezéseknek az erkölcsi kódexek és értékek összefüggésében történő alkalmazása hamis kettősséget állít elő, amely egy megosztó párbeszéd részét képezi. A jelen indítvány ezért kerüli e kifejezések használatát.

3. Értékelés

a) A jogi keret áttekintése és bevezetés

19. A menekültek helyzetére vonatkozó, 1951. július 28-án Genfben aláírt egyezmény¹¹ (a továbbiakban: Genfi Egyezmény) 1954. április 22-én lépett hatályba. Ezen egyezményt kiegészítette a menekültek helyzetére vonatkozó, 1967. január 31-én New Yorkban aláírt jegyzőkönyv, amely 1967. október 4-én lépett hatályba.¹² A Genfi Egyezmény a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi jogi rendszer sarokkövét képezi.¹³ Míg a tagállamok a Genfi Egyezmény szerződő felei, az Unió nem.

20. A 2011/95 irányelv a tagállamok illetékes hatóságai számára közös fogalmakra való hivatkozással ad iránymutatást, amely fogalmakat a Genfi Egyezménnyel összhangban kell értelmezni. Ezen egyezmény preambuluma megjegyzi, hogy az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosát (a továbbiakban: UNHCR) azzal bízták meg, hogy ellenőrizze a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi egyezmények alkalmazását. A Genfi Egyezmény által az UNHCR-re bízott feladatokra tekintettel a Bíróság megállapította, hogy az UNHCR dokumentumai különös jelentőséggel bírnak a 2011/95 irányelv értelmezése szempontjából.¹⁴ Ezen irányelvet a Chartát is tiszteletben tartva kell értelmezni.¹⁵

¹⁰ Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés 25. pontja.

¹¹ *United Nations Treaty Series* [1954], 189. kötet, 150. o., 2545. sz. (kihirdette: az 1989. évi 15. tvr.).

¹² Ez a jegyzőkönyv megszüntette a Genfi Egyezmény időbeli és földrajzi korlátait annak érdekében, hogy az egyezményt általánosan alkalmazzák, és ne csak azokra a személyekre vonatkozzon, akik az 1951. január 1-je előtt bekövetkezett események következtében váltak menekültté.

¹³ Lásd az EUMSZ 78. cikket a Genfi Egyezménnyel és a menekültek helyzetére vonatkozó, 1967. január 31-i jegyzőkönyvvel összhangban a közös menekültügyi, a kiegészítő és ideiglenes védelem nyújtására vonatkozó politika kialakításáról. Lásd még többek között a 2011/95 irányelv (3), (4), (14) és (22)–(24) preambulumbekzdését.

¹⁴ 2021. november 9-i Bundesrepublik Deutschland (A család egységének fenntartása) ítélet (C-91/20, EU:C:2021:898, 56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹⁵ A 2011/95 irányelv (16) preambulumbekzdése és a 2012. szeptember 5-i Y és Z ítélet (C-71/11 és C-99/11, EU:C:2012:518, 47. és 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

21. A 2011/95 irányelvben említett nemzetközi védelmet főszabály szerint olyan harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy számára kell biztosítani, aki megalapozottan fél faji, illetőleg vallási okok, nemzeti hovatartozása, politikai meggyőződése vagy meghatározott társadalmi csoporthoz (menekült) való tartozása miatti üldöztetéstől, vagy aki súlyos sérelem elszenvedése tényleges veszélyének van kitéve (kiegészítő védelemre jogosult személy) származási országába való visszatérése esetén.¹⁶

22. A 2011/95 irányelv 10. cikke meghatározza az üldöztetési okokat.¹⁷ A 2011/95 irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében felsorolt valamennyi elem releváns annak értékelése szempontjából, hogy fennállnak-e üldöztetési okok; ezek a kategóriák nem zárják ki egymást.¹⁸ Az említett rendelkezés alpontjaiban a „különösen” szavak használata arra utal, hogy az ott felsorolt megfontolások nem kimerítő jellegűek. Végül, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a menekült vagy kiegészítő védelmi jogállás megadására vagy elutasítására vonatkozó valamennyi határozatnak egyedi értékelésen kell alapulnia.¹⁹

23. Az UNHCR megjegyzte, hogy a Genfi Egyezmény 1A. cikkének (2) bekezdésében szereplő „meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozás” fogalmát a fejlődést figyelembe véve kell értelmezni, a különböző társadalmakban jelen lévő csoportok sokféleségére és változó jellegére, valamint a nemzetközi emberi jogi normák fejlődésére nyitottan. Az államok a nőket, a családokat, a törzseket, a foglalkozási csoportokat és a homoszexuális személyeket az említett egyezmény alkalmazásában meghatározott társadalmi csoportként ismerik el. Az adott társadalomban fennálló különös körülményektől függően egy nő politikai véleményen (ha az állam a magatartását olyan politikai nyilatkozatnak tekinti, amelyet el akar nyomni), valláson (ha a magatartása olyan vallási meggyőződésen alapul, amelyet az állam ellenez) vagy egy meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozáson alapuló igényt támaszthat.²⁰

24. A 10. cikk (1) bekezdésének d) pontja értelmében vett „meghatározott társadalmi csoport” fennállásához két együttes feltételnek kell teljesülnie. Egyfelől, a csoport tagjainak „veleszületett jellemzőkkel” vagy „meg nem változtatható közös háttérrel” kell rendelkezniük, vagy olyan meggyőződésüknek, illetve jellemzőiknek kell lenniük, „amelyek olyannyira alapvetők az identitás szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehetne azok feladására kényszeríteni”. Ezek a tényezők a csoport belsőnek nevezhető szempontjaira vonatkoznak. Másfelől, a csoportnak az érintett harmadik országban egyértelműen elkülöníthető identitással kell rendelkeznie, mivel a csoportot az azt körülvevő társadalom másként kezeli.²¹ Ez magában foglalja a „társadalom általi

¹⁶ Lásd a 2011/95 irányelv 13. és 18. cikkét a 2. cikkének d) pontjában szereplő „menekült” és a 2. cikkének f) pontjában szereplő „kiegészítő védelemre jogosult személy” fogalmakkal összefüggésben értelmezve. A 2011/95 irányelv 5. cikke többek között előírja, hogy ide tartoznak azok a helyzetek, amelyekben az üldöztetéstől való megalapozott félelem vagy a súlyos sérelem elszenvedésének tényleges veszélye alapulhat olyan eseményeken is, amelyek azután következtek be, hogy a kérelmező a származási országát elhagyta. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben nem kéri e rendelkezések értelmezését.

¹⁷ Lásd a jelen indítvány 2. pontját.

¹⁸ Noha a 10. cikk (1) bekezdésének d) pontja második bekezdése utal arra, hogy „egy meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás meghatározása vagy egy ilyen csoport jellemzőinek beazonosítása céljából kellő figyelmet kell fordítani a nemre vonatkozó szempontokra, ideértve a nemi identitást is”, ez nem akadályozza meg, hogy a nemre vonatkozó szempontokat a 2011/95 irányelv 10. cikkében foglalt egyéb üldöztetési okok összefüggésében is figyelembe vegyék.

¹⁹ A 2011/95 irányelv 4. cikke. Lásd még: 2018. október 4-i Ahmedbekova ítélet (C-652/16, EU:C:2018:801, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat) és UNHCR, a nemzetközi védelemről szóló iránymutatások: a nemi alapú üldöztetés az 1951. évi egyezmény és/vagy annak a menekültek helyzetére vonatkozó 1967. évi jegyzőkönyve 1A. cikke (2) bekezdésének összefüggésében, 2002., (7) bekezdés.

²⁰ Lásd: UNHCR, a nemzetközi védelemről szóló iránymutatások: a meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás az 1951. évi egyezmény és/vagy a menekültek helyzetére vonatkozó 1967. évi jegyzőkönyve 1A. cikke (2) bekezdésének összefüggésében, 2002. május 7., (3) és (4) bekezdés.

²¹ A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az adott tényállásra tekintettel teljesülnek-e ezek az együttes feltételek: 2018. október 4-i Ahmedbekova ítélet (C-652/16, EU:C:2018:801, 89. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

kezelés” elemét, vagy amit egy csoport külső szempontjainak nevezhetünk. A jelen ügyben az „érintett ország” a származási ország, a jelen esetben Irak, a „körülvevő társadalom” pedig a származási ország társadalma.

b) A csoport belső szempontjai

25. A 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdése d) pontja második bekezdésének szövegéből egyértelműen kitűnik, hogy a nem²² és a nemre vonatkozó szempontok relevánsak lehetnek egy meghatározott társadalmi csoport létezésének megállapítása szempontjából. Bizonyos helyzetekben a nem elegendő kritérium lehet az ilyen csoport meghatározásához.²³ Az UNHCR szerint a nők egyértelmű példáját adják annak a veszélyes jellemzők által meghatározott társadalmi alcsoportnak, amely gyakran más bánásmódban részesül, mint a férfiak. Egyes társadalmakban a nők általában véve meghatározott társadalmi csoportot alkothatnak, mivel alapvető jogaik gyakorlása során a férfiakhoz képest rendszerszintű hátrányos megkülönböztetéssel szembesülnek.²⁴

26. A jelen ügyben a felperesek nem állítják, hogy kizárólag nemük miatt jogosultak nemzetközi védelemre. Azt állítják, hogy nem tudnak lemondani azokról az értékekről, normákról és magatartásformákról, amelyek a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos meggyőződésükön alapulnak, és amelyeket Hollandiában tettek magukévá. Felmerül tehát a kérdés, hogy a meggyőződés jelenthet-e olyan közös jellemzőt vagy meggyőződést, amely olyannyira alapvető az identitás, illetve lelkiismeret szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehetne azok feladására kényszeríteni. Először is a „jellemző” és a „meggyőződés” szavak jelentését vizsgálom meg, mielőtt rátérnék azon követelmény vizsgálatára, amely szerint léteznie kell egy olyan közös meggyőződésnek, amely olyannyira alapvető az identitás vagy a lelkiismeret szempontjából, hogy az érintett személyt nem lehet annak feladására kényszeríteni.

1) A „jellemző” és a „meggyőződés” jelentése

27. A felperesek által a hollandiai tartózkodásuk során állítólagosan elfogadott értékek, normák és magatartásformák kapcsán a kérdést előterjesztő bíróság megemlíti, hogy az értékek, normák és magatartásformák elfogadása olyan „jellemző” lehet, amely az identitás szempontjából olyannyira alapvető fontosságú, hogy az érintett személyt nem lehetne annak feladására kényszeríteni.

28. A 2011/95 irányelv nem határozza meg a 10. cikk (1) bekezdésének d) pontjában használt, „veszélyes jellemző” és azon jellemzők fogalmát, amelyek „olyannyira alapvetők az identitás, illetve lelkiismeret szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehetne azok feladására kényszeríteni”. Valamely személy „jellemzőjének” szótári meghatározása a következő: „olyan

²² A 2011/95 irányelv nem határozza meg a nemet, amelyet máshol úgy határoztak meg, mint „azok a társadalmilag kialakult szerepek, viselkedési formák, tevékenységek és jellegzetes tulajdonságok, amelyeket egy adott társadalom a nők és a férfiak tekintetében helyesnek tekint” (lásd a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezmény [a továbbiakban: isztambuli egyezmény] 3. cikkének c) pontját), amely 2014. augusztus 1-jén lépett hatályba (*Council of Europe Treaty Series* – 210). Az Európai Parlament 2023. május 9-én jóváhagyta az Európai Uniónak az említett egyezményhez való csatlakozását (lásd még: 2021. október 6-i 1/19 [Isztambuli Egyezmény] vélemény [EU:C:2021:832]).

²³ Richard de la Tour főtanácsnok Intervjuirashat organ na DAB pri MS (A családon belüli erőszak női áldozatai) ügyre vonatkozó indítványa (C-621/21, EU:C:2023:314, 73. pont).

²⁴ UNHCR, a nemzetközi védelemről szóló iránymutatások: a nemi alapú üldöztetés az 1951. évi egyezmény és/vagy annak a menekültek helyzetére vonatkozó 1967. évi jegyzőkönyve 1A. cikke (2) bekezdésének összefüggésében, 2002. május 7., (30) és (31) bekezdés; az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal (a továbbiakban: EASO) iránymutatása a meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozásról, 2020. március, 21. o.; Richard de la Tour főtanácsnoknak az Intervjuirashat organ na DAB pri MS (A családon belüli erőszak női áldozatai) ügyre vonatkozó indítványa (C-621/21, EU:C:2023:314, 71. pont).

jellegzetesség vagy tulajdonság, amely jellemzően az adott személyhez kötődik, és e személy azonosítását szolgálja”. A „veleszületett” azt jelenti, hogy „természetadta” vagy „az egyénben születésétől fogva jelen lévő tényezők által meghatározott”. A veleszületett jellemzők közé tartozik például egy személy magassága, a szeme színe és a genetikai öröksége. A 2011/95 irányelv egyetlen példát hoz fel a „közös jellemzőre”, a szexuális irányultságot.²⁵

29. E meghatározások arra engednek következtetni, hogy bizonyos értékek, normák és magatartásformák elfogadása nem nevezhető „jellemzőnek”.²⁶ A „meggyőződés” szó, amely „annak elfogadását vagy érzését jelenti, hogy valami igaz”, a felperesek körülményei között találóbbnak tűnik.

30. A holland kormány által képviselt álláspont fényében a következő kérdés az, hogy a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdése d) pontjának első francia bekezdésében foglalt közös meggyőződést a vallási vagy politikai meggyőződésre való közvetett hivatkozásként kell értelmezni. A Bizottság rámutat arra, hogy a „Glaubensüberzeugung” szónak a német nyelvű változatban való használata kétségeket ébreszthet azzal kapcsolatban, hogy a szóban forgó meggyőződésnek vallási jellegűnek kell-e lennie.

31. A 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének b) pontja, amely a vallási alapon történő üldöztetéssel foglalkozik, „teista, nem teista és ateista meggyőzések” hivatkozik. A 2011/95 irányelv e cikkének német, angol, francia és holland nyelvű változata például a „religiöse Überzeugung”, a „religious belief”, a „croyance religieuse”, illetve a „godsdiestige overtuiging” kifejezéseket használja. Ezzel szemben az e cikk d) pontjában használt szó e nyelvi változatokban a „Glaubensüberzeugung”, a „belief”, a „croyance” és a „geloof”.

32. A 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének e) pontja, amely a politikai üldöztetésre vonatkozik, arra utal, hogy a kérelmező egy olyan ügyben, amely a 6. cikkben említett potenciális üldözött, annak politikáját vagy eljárását érinti, meghatározott véleményt, gondolatokat vagy meggyőződést képvisel.

33. A 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének b) pontja tehát a teista, nem teista és ateista vallási meggyőzések hivatkozik; a 10. cikk (1) bekezdésének e) pontja politikai véleményekre, gondolatokra vagy meggyőződésre utal; a 10. cikk (1) bekezdésének d) pontja pedig olyan meggyőződésre hivatkozik, amely olyannyira alapvető az identitás vagy a lelkiismeret szempontjából, hogy az érintett személyt nem lehetne azok feladására kényszeríteni.²⁷ Ennek alapján úgy tűnik, hogy nincs olyan szövegbeli vagy szöveggörnyezetre vonatkozó jelzés, amely alátámasztaná azt az elképzelést, hogy a 10. cikk (1) bekezdésének d) pontja értelmében vett meggyőződés alapjának vallási vagy politikai jellegűnek kell lennie.²⁸ Az ezzel ellentétes

²⁵ Lásd még: 2013. november 7-i X és társai ítélet (C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720, 46. pont).

²⁶ Hasznos lehet hozzátenni, hogy a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdése d) pontjának első francia bekezdése szerint valamely csoport akkor is lehet meghatározott társadalmi csoport, ha tagjai meg nem változtatható közös háttérrel rendelkeznek. Nem vagyok meggyőződve arról, hogy ez a megfontolás a jelen ügyben releváns. Minden bizonnyal indokolható, hogy a felperesekhez hasonló személyek, akik identitásképző életszakaszuk jelentős részét valamely tagállamban töltötték, meg nem változtatható közös háttérrel rendelkeznek. A jelen ügyben azonban úgy tűnik, hogy nem hoztak fel arra vonatkozó érvet, hogy a felperesek megalapozottan félnek az üldöztetéstől, mivel ilyen közös háttérrel rendelkeznek.

²⁷ Ez nem érinti annak lehetőségét, hogy a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja szerinti meggyőződés politikai és vallási tényezőkön alapuljon, vagy azt ez utóbbiak befolyásolják, és hogy ezek a tényezők szerepet játszanak abban, hogy a származási ország társadalma hogyan kezeli a csoportot.

²⁸ Lásd még a 2011/95 irányelv (29) és (30) preambulumbekzdését, amelyek egyértelműen különbséget tesznek a 10. cikk (1) bekezdésében felsorolt üldöztetési okok között.

értelmezés továbbá nem ismeri el, hogy egy meghatározott valláson belül is létezhetnek különböző nézetek az alapvető kérdésekkel kapcsolatban, és hogy az érintett személy megváltoztathatja az e kérdésekkel kapcsolatos nézeteit anélkül, hogy más vallásra térne át.²⁹

2) *A szóban forgó meggyőződés olyan közös meggyőződés, amely olyannyira alapvető az identitás, illetve lelkiismeret szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehetne azok feladására kényszeríteni?*

34. A nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos meggyőződés számos választási lehetőséget alakít ki az oktatással és a pályaválasztással, a közsférában végzett tevékenységek mértékével és jellegével, a gazdasági függetlenségnek az otthonon kívüli munkavégzéssel történő elérésének lehetőségével, az egyedül vagy családdal való együttélésre vonatkozó döntésekkel és a szabad párválasztással kapcsolatban. Ezek a kérdések alapvető fontosságúak az egyén identitása szempontjából.³⁰

35. Az EUSZ 2. cikk és az EUSZ 3. cikk (3) bekezdése a nemek közötti egyenlőséget az Európai Unió egyik alapvető értékeként és céljaként rögzíti, és a Bíróság ítélkezési gyakorlata az uniós jog egyik alapelvéként ismeri el. Az EUMSZ 8. cikk előírja, hogy az Unió tevékenységeinek folytatása során törekszik az egyenlőtlenségek kiküszöbölésére, valamint a férfiak és nők közötti egyenlőség előmozdítására. Az EUMSZ 19. cikk lehetővé teszi az Európai Unió számára, hogy a nemen alapuló megkülönböztetés leküzdése érdekében jogszabályokat fogadjon el. Az EUMSZ 157. cikk rögzíti az egyenlő értékű munkáért egyenlő díjazás elvét, és jogalapot biztosít a foglalkoztatás területén a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó jogszabályok megalkotásához. Az EUMSZ 157. cikk (4) bekezdése elismeri a pozitív fellépést mint a nemek közötti egyenlőség megvalósításának eszközét.

36. Az e területre vonatkozó első irányelvek 1970-es években történő elfogadása óta az Európai Unió kiterjedt jogszabályokat dolgozott ki a nemek közötti egyenlőségre vonatkozóan, elsősorban a foglalkoztatás területén, ideértve olyan kérdéseket, mint az egyenlő díjazás, a szociális biztonság, a foglalkoztatás, a munkafeltételek és a zaklatás.³¹ E jogszabályok tiltják a nemen alapuló közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetést, és a tagállamok jogrendjében érvényesíthető jogokat teremtenek az egyének számára.³²

²⁹ Más szóval, a vallási rendeletek és hitdogmák nem zárják ki, hogy a hívók között különböző vallási meggyőzések létezzenek. A katolikusok például úgy gondolhatják, hogy a nőknek is engedélyezni kellene a pappá szentelést annak ellenére, hogy az egyházi törvénykönyv 1024. kánja tiltja ezt.

³⁰ E. Erikson volt az egyik első pszichológus, aki a személyiségfejlődéssel összefüggésben leírta az identitás fogalmát. Úgy vélte, hogy az identitás lehetővé teszi az ember számára, hogy céllal és irányítottan, valamint a belső azonosság és folytonosság érzésével mozogjon az életében időben és térben. Az identitás pszichoszociális természetű, az egyéni biológiai és pszichológiai képességek, valamint az egyén társadalmi környezete által kínált lehetőségek és támogatások kereszteződéséből alakul ki. Az identitás általában a serdülőkorban válik központi kérdéssé, amikor az egyén a külső megjelenéssel, a szakmaválasztással, a karriertervezéssel, az oktatással, a kapcsolatokkal, a szexualitással, a politikai és társadalmi nézetekkel, a személyiséggel és az érdeklődési körrel kapcsolatos kérdésekkel kezd foglalkozni. A kulcsfontosságú identitással kapcsolatos aggályok gyakran további mérlegelést és felülvizsgálatot igényelnek a későbbi életszakaszban. A pszichológia azon ága, amely az identitással és az énnel foglalkozik, továbbfejlesztette és finomította Erikson nézeteit. Lásd például: Branje S, de Moor EL, Spitzer J, Becht AI. Dynamics of Identity Development in Adolescence: A Decade in Review, *Journal of Research on Adolescence*, 2021. december, 1(4), 908–927. o.

³¹ Lásd például: a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról szóló, 2006. július 5-i 2006/54/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2006. L 204., 23. o.; helyesbítés: HL 2019. L 191., 45. o.); az önálló vállalkozói tevékenységet folytató férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról és a 86/613/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2010. július 7-i 2010/41/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2010. L 180., 1. o.); a nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód elvének az árukhöz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása tekintetében történő végrehajtásáról szóló, 2004. december 13-i 2004/113/EK tanácsi irányelv (HL 2004. L 373., 37. o.).

³² A Bíróság már 1976-ban megállapította, hogy a férfiak és nők egyenlő díjazásának uniós jogban előírt elve közvetlen hatállyal bír, így az egyén hivatkozhat rá a munkáltatójával szemben (1976. április 8-i Defrenne ítélet, 43/75, EU:C:1976:56).

37. Azok az értékek, normák és magatartásformák, amelyeket a felperesek hollandiai tartózkodásuk során állítólag magukévá tettek, számos, a Chartában ma már rögzített alapvető jogot is tükröznek. A 21. cikk (1) bekezdése tartalmazza a nem alapján történő hátrányos megkülönböztetés tilalmához való jogot. A 23. cikk elismeri a nők és férfiak közötti egyenlőséget minden területen, így a foglalkoztatás, a munkavégzés és a díjazás területén.³³ A 9. cikk a szabad házasságkötéshez való jogra hivatkozik. A 11. cikk a véleménynyilvánítás szabadságáról rendelkezik. A 14. cikk elismeri az oktatáshoz, valamint a szakképzésben és a továbbképzésben való részvételhez való jogot. A 15. cikk rendelkezik a munkavállaláshoz és a szakma megválasztásához való jogról.³⁴ A tagállamok egyben részes felei a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezménynek is, amelynek célja, hogy előmozdítsa a nők valamennyi emberi jogának egyenlő elismerését, élvezetét és gyakorlását a politika, a társadalom, a kultúra, a polgárság és az otthon területén.³⁵

38. Nem kétlem, hogy sok olyan emberre, aki Hollandiában élte le az életét, olyan hatással volt a nemek közötti egyenlőség értéke, hogy az identitása kitörölhetetlen részét képezi.

39. A fentiek fényében úgy vélem, hogy azoktól a lányoktól és nőktől, akik olyan értékeket, normákat és magatartásformákat tettek magukévá, amelyek a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos meggyőződést tükrözik, nem várható el, hogy lemondjanak erről a meggyőződésükről, mint ahogyan az sem várható el, hogy valaki lemondjon vallási vagy politikai meggyőződéséről, vagy megtagadja szexuális irányultságát. Ebből következik, hogy a tagállamok nem várhatják el a lányoktól és nőktől, hogy viselkedésükkel oly módon alkalmazkodjanak, hogy a biztonság megőrzése érdekében diszkrétek maradnak, már csak azért sem, mert a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos meggyőződés által formált identitás aspektusai természetüknél fogva gyakran a nyilvánosság előtt nyilvánulnak meg.³⁶ A Bíróság már megállapította, hogy a homoszexuális személyek kontextusában a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja nem ír elő korlátozásokat a meghatározott társadalmi csoport tagjait érintően a tekintetben, hogy milyen hozzáállást tanúsíthatnak az identitásukkal és a magatartásukkal kapcsolatban.³⁷

40. A felmerülő kérdés tehát az, hogy a felperesek elfogadták-e és magukba szívták-e a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos meggyőződést úgy, hogy az identitásuk részévé vált.³⁸ Tekintettel a felperesek életkorára és Hollandiában való tartózkodásuk időtartamára, a kérdést előterjesztő bíróság észszerűen állapítja meg, hogy identitásképző életszakaszuk jelentős részét ebben a tagállamban töltötték.³⁹ Nem kételkedem abban, hogy a felpereseknek az e tagállam kultúrájában való elmerülése olyan mélyreható élményt jelentett, amely olyan lehetőségeket kínált

³³ Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata által elismert egyetemes jog az emberek törvény előtti egyenlőséghez és a mindennemű hátrányos megkülönböztetés elleni védelemhez való joga.

³⁴ Lásd még az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény (kihirdette: az 1993. évi XXXXI. tv.; a továbbiakban: EJE) egyenértékű rendelkezéseit, amelyet valamennyi tagállam aláírt, különösen a 14. cikket (a megkülönböztetés tilalma), a 12. cikket (a házasságkötéshez való jog), a 10. cikket (a véleménynyilvánítás szabadsága) és az EJE jegyzőkönyvének 2. cikkét (oktatáshoz való jog).

³⁵ Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése 1979. december 18-án fogadta el ezt az egyezményt, amely 1981. szeptember 3-án lépett hatályba (Egyesült Nemzetek, Szerződéses Tára, 1249. kötet, 13. o.). Az Európai Unió nem részes fél.

³⁶ 2013. november 7-i X és társai ítélet (C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:72, 70–75. pont). Megjegyzendő, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) a Sufi és Elmi kontra Egyesült Királyság ügyben (CE:ECHR:2011:0628JUD000831907, 275. §) hozott, 2011. június 28-i ítélete arra az eltérő kérdésre vonatkozik, hogy az említett ügyben a kérelmezők az EJE 3. cikkével ellentétes embertelen bánásmód és/vagy az EJE 2. cikke megsértése valós veszélyének voltak-e kitéve. Az EJEB ebben az összefüggésben vizsgálta, hogy a kérelmezők képesek lennének-e elkerülni ezeket a kockázatokat oly módon hogy „a szabályok szerint játszanak”.

³⁷ 2013. november 7-i X és társai ítélet (C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:72, 68. pont).

³⁸ UNHCR, a nemzetközi védelemről szóló iránymutatások: a meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás az 1951. évi egyezmény és/vagy a menekültek helyzetére vonatkozó 1967. évi jegyzőkönyve 1A. cikke (2) bekezdésének összefüggésében, 2002., (15) bekezdés. Lásd még EASO iránymutatása a meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozásról, 2020. március, 16. o.

³⁹ Lásd a jelen indítvány 30. lábjegyzetét.

számukra, és olyan perspektívákat nyitott meg a jövőjükkel kapcsolatban, amelyekről egyébként talán nem is tudtak volna. Ezért valószínűsíthető, hogy az iraki kortársaikkal ellentétben, akik nem szereztek ilyen tapasztalatokat, olyan életvitelt vettek át, amely tükrözi az alapvető jogaik elismerését és gyakorlását, különösen a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos meggyőződésüket, olyan mértékben, hogy elfogadták és magukba szívták ezt a meggyőződést, és így az az identitásuk részévé vált. Az illetékes hatóságoknak és végső soron a nemzeti bíróságoknak kell értékelniük, hogy ez mennyiben áll fenn a felperesek egyéni körülményei alapján, figyelembe véve adott esetben a 2011/95 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében foglalt szempontokat.⁴⁰

c) A csoport külső szempontjai

41. Bizonyos kétértelműség ellenére úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy az illetékes hatóságoknak és a nemzeti bíróságoknak hogyan kell meghatározniuk, hogy a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdése d) pontjának második francia bekezdésében foglalt feltétel teljesül-e, nevezetesen, hogy a meghatározott társadalmi csoport az érintett országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkezik-e, mivel a csoportot az azt körülvevő társadalom másként kezeli. Ez a kérdés a bizonyítási teherre és a felperesek állításainak érdemi értékelésére vonatkozó kérdéseket vetnek fel.

1) Bizonyítási teher

42. A 2011/95 irányelv 4. cikkének (3) bekezdése értelmében a nemzetközi védelem iránti kérelem értékelése egyedi alapon, a következők figyelembevételével történik: a) a származási országra vonatkozó valamennyi releváns tény, ideértve a származási ország törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit, valamint azok alkalmazási módját is; b) a kérelmező releváns nyilatkozatai és az általa bemutatott dokumentumok; c) a kérelmező egyéni helyzete és személyes körülményei. A 2011/95 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése szerint a tagállamok a kérelmező kötelezettségének tekinthetik, hogy a lehető leggyorsabban bemutasson a nemzetközi védelem iránti kérelem megalapozásához szükséges valamennyi bizonyítékot, ideértve a kérelmének alátámasztásához szükséges indokokat is.⁴¹ A kérelmezőknek tehát meg kell fogalmazniuk és meg kell indokolniuk, hogy miért tartanak üldöztetéstől a származási országukban.

43. Kiterjed-e ez a követelmény annak kötelező bizonyítására is, hogy a meghatározott társadalmi csoport, amelyhez a felperes az állítása szerint tartozik, az adott országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkezik, mivel az őt körülvevő társadalom másként kezeli, amely álláspontot a holland kormány a jelek szerint képviseli? Úgy vélem, hogy nem. A kérelmező által a 2011/95 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése alapján a nemzetközi védelem iránti kérelem indokolása céljából benyújtandó nyilatkozatok csak kiindulópontját képezik az e kérelemre okot adó tényeknek és körülményeknek az illetékes hatóságok általi értékelésének. E rendelkezés szerint a kérelem szempontjából jelentőséggel bíró bizonyítékok értékelését – a kérelmező közreműködésével – a tagállam végzi.⁴²

⁴⁰ A jelen indítvány 45. pontja.

⁴¹ A 2011/95 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése.

⁴² 2020. november 19-i Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Katonai szolgálat és menedékügy) ítélet (C-238/19, EU:C:2020:945, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44. A Bíróság megállapította, hogy az értékelésben való tagállami együttműködésre vonatkozó követelmény gyakorlati szempontból azt eredményezi, hogy ha a nemzetközi védelmet kérelmező által benyújtott bizonyítékok bármely okból nem teljesek, nem naprakészek vagy nem relevánsak, akkor e tagállamnak segítenie kell a kérelmezőt a kérelem alátámasztásához szükséges valamennyi információ összegyűjtésében. A tagállamok a kérelmezőknél jobb helyzetben vannak a dokumentumok bizonyos csoportjaihoz való hozzáférés tekintetében.⁴³ Úgy tűnik tehát, hogy annak bizonyítása, hogy a meghatározott társadalmi csoport egy adott országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkezik, egyaránt a kérelmezőt és a tagállamot, és nem kizárólag az előbbit terheli. Ezzel összefüggésben emlékeztetni kell arra is, hogy a 2011/95 irányelv 4. cikkének (5) bekezdése értelmében a kérelmező azon állításait, amelyeket nem támasztanak alá dokumentumok vagy egyéb bizonyítékok, nem kell bizonyítani többek között akkor, ha megállapítható, hogy a kérelmező állításai logikailag összefüggőek és hihetőek, és nem mondanak ellent a kérelmével kapcsolatban ismert általános és egyedi információknak.

45. A 2011/95 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy annak értékelésekor, hogy a kérelmező üldöztetéstől való félelme megalapozott-e, nincs jelentősége annak, hogy a kérelmező ténylegesen rendelkezik-e az üldöztetés alapjául szolgáló jellemzőkkel, amennyiben üldözője úgy tekinti, hogy rendelkezik e jellemzőkkel.⁴⁴ E rendelkezés szövegéből világosan kitűnik, hogy ez akkor kap szerepet, ha megállapítást nyert, hogy létezik egy meghatározott társadalmi csoport. Ellentétben azzal, amit a kérdést előterjesztő bíróság sugall, az üldöztetés szereplői általi kezelés értékelése nem helyettesíti vagy teszi kevésbé fontossá annak meghatározását, hogy egy csoport rendelkezik-e egyértelműen elkülöníthető identitással a származási országban. Ez csak azt érinti, hogy milyen mértékben kell bizonyítani, hogy a kérelmező e társadalmi csoport tagja, mivel a nemzetközi védelem iránti kérelemhez elegendő lehet annak bizonyítása, hogy a kérelmezőt pusztán e csoport tagjának tekintik.⁴⁵

2) Érdemi értékelés

46. A Bíróság elismerte, hogy a kifejezetten homoszexuális személyeket célzó büntetőjogi szabályok létezése alapján megállapítható, hogy e személyek egy különálló csoportot képeznek, amelyet az azt körülvevő társadalom „más”-ként kezel. Tágabb értelemben az a tény, hogy a társadalom elfogadja a férfiak bizonyos magatartását, miközben a nők ugyanezen magatartását bünteti, arra utal, hogy az őket körülvevő társadalom a nőket vagy a nők bizonyos kategóriáit másként kezeli. Az illetékes hatóságoknak ezért figyelembe kell venniük a kérelmező származási országának jogszabályait, valamint társadalmi és kulturális szokásait.⁴⁶

47. Az Európai Unió Menekültügyi Ügynökségének (a továbbiakban: EUAA)⁴⁷ Irakról szóló, nemrégiben kiadott országspecifikus iránymutatása olyan személycsoportokat határoz meg, amelyeket a körülvevő társadalom másként kezel. Az említett országspecifikus iránymutatás

⁴³ Lásd ebben az értelemben: 2012. november 22-i M. ítélet (C-277/11, EU:C:2012:744, 65. és 66. pont); 2022. március 3-i Secretary of State for the Home Department (Palesztin származású hontalan személy menekült jogállása) ítélet (C-349/20, EU:C:2022:151, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Lásd még az EASO gyakorlati útmutatóját: bizonyítékok értékelése, 2015. március.

⁴⁴ Lásd ebben az értelemben: 2018. október 4-i Ahmedbekova ítélet (C-652/16, EU:C:2018:801, 86. pont).

⁴⁵ Lásd analógia útján: 2018. január 25-i F ítélet (C-473/16, EU:C:2018:36, 31. és 32. pont); Mengozzi főtanácsnok Fathi ügyre vonatkozó indítványa (C-56/17, EU:C:2018:621, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁴⁶ Lásd: 2011/95 irányelv 4. cikke (3) bekezdésének a) pontja, Sharpston főtanácsnok X egyesített ügyekre vonatkozó indítványa (C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:474, 35. pont); Sharpston főtanácsnok Shepherd ügyre vonatkozó indítványa (C-472/13, EU:C:2014:2360, 56. pont). Lásd még: Richard de la Tour főtanácsnok Intervyuirasht organ na DAB pri MS (A családon belüli erőszak női áldozatai) ügyre vonatkozó indítványa (C-621/21, EU:C:2023:314, 72. és 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁴⁷ Az Európai Unió Menekültügyi Ügynökségéről és a 439/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2021. december 15-i (EU) 2021/2303 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2021. L 468., 1. o.) létrehozta az EUAA-t, hogy az EASO helyébe lépjen, és átvegye annak feladatait.

szerint a társadalmi szokásokat megszegő személyeket, különösen a nőket, erkölcstelenként kezelik, megbélyegzik, és így ők súlyos sérelem veszélyének vannak kitéve.⁴⁸ Ilyen vétségnek minősül a beszámolók szerint a házasságon kívüli szexuális kapcsolat, a nemi erőszak vagy a szexuális erőszak más formáinak áldozatává válás, a család által választott férfivel való házasságkötés megtagadása,⁴⁹ a család akarata ellenére történő házasságkötés, a nem megfelelő megjelenés vagy öltözködés, valamint az elfogadhatatlan kontaktus vagy párkapcsolat. A nők számára elfogadható munkahelyek a beszámolók szerint az otthonnal kapcsolatos ágazatokra és a kormányzati hivatalokra korlátozódnak. A társadalom rossz szemmel nézi azokat a nőket és lányokat, akik üzletekben, kávézóknak, a szórakoztatóiparban, az ápolói vagy közlekedési ágazatban dolgoznak. A nők nyilvános tevékenysége, beleértve az interneten való jelenlétüket és tevékenységüket is, zaklatáshoz vezethet. A nőket korlátozhatják abban, hogy részt vegyenek a tüntetéseken, mert családjuk fél attól, hogy negatív megítélés alá esnek. A szexuális rágalmozás kiteheti őket a társadalom általi megbélyegzésnek, vagy annak, hogy úgy tekintik őket, mint akik megsértették a családi becsületet.⁵⁰

48. A fentiekből kitűnik, hogy a nemek közötti egyenlőséget támogató lányokat és nőket a társadalmi szokásokat megszegő személyként kezelhetik Irakban e meggyőződés megnyilvánulásai miatt, például olyan kérdésekkel kapcsolatos döntésekkel összefüggő nyilatkozatok vagy magatartás miatt, mint az oktatás, a karrier és az otthonon kívüli munka, a közszférában végzett tevékenységek terjedelme és jellege, az egyedüléléstől vagy családdal való együttéléstől szóló döntések, valamint a szabad párválasztás. Az illetékes hatóságok és a nemzeti bíróságok feladata annak megállapítása, hogy a felperesek esetében az egyéni körülményeik alapján valóban ez a helyzet áll-e fenn.

d) Üldöztetés

49. Az észrevételeket benyújtó felek közül néhányan előadták, hogy a felperesek nem szolgáltattak bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy a származási államukba való visszatérésük esetén üldöztetésnek lennének kitéve. Ez a kérdés eltér annak meghatározásától, bár azzal összefügg,⁵¹ hogy a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében vett meghatározott társadalmi csoport tagjainak minősülnek-e. A kérdést előterjesztő bíróság nem kér iránymutatást ezen irányelv azon rendelkezéseinek értelmezésére vonatkozóan, amelyek kifejezetten az üldöztetéstől való megalapozott félelem értékelésére vonatkoznak. Elég, ha csak arra utalunk, hogy a 2011/95 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében annak vizsgálata során, hogy a kérelmező esetében fennáll-e az üldöztetéstől való megalapozott félelem ténye, a tagállamoknak többek

⁴⁸ EUAA, országspecifikus iránymutatás: Irak, közös elemzés és iránymutató feljegyzés, 2022., különösen 2.13. és 2.17. szakasz. Az UNHCR úgy véli, hogy az egyéni körülményektől függően a szigorú iszlám szabályokkal szembeszegülőként kezelt személyek vallásuk vagy egy meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozásuk miatt a menekültek nemzetközi védelmére szorulhatnak: UNHCR, az Iraki Köztársaságból menekülő emberek nemzetközi védelmének szempontjai, 2019., 79. és 80. o.

⁴⁹ A gyermekházasság állandó jelenség Irakban, ahol a házasságkötés törvényi alsó korhatára szülői engedéllyel 15 év, anélkül pedig 18 év. (EUAA, országspecifikus iránymutatás: Irak, közös elemzés és iránymutató feljegyzés, 2022. június, 2.16. szakasz). A Girls Not Brides partnerszervezet szerint Irakban a lányok 28%-a 18 éves kora előtt, 7%-a pedig 15 éves kora előtt köt házasságot. A gyermekházasságról általában lásd: az Európai Parlament 2018. július 4-i állásfoglalása: A korai és a kényszerházasságok elleni uniós külügyi stratégia felé – következő lépések (2017/2275(INI)).

⁵⁰ Lásd például: EASO, származási országokról szóló jelentés: Irak kulcsfontosságú társadalmi-gazdasági mutatói Bagdad, Bászra és Erbil esetében, 2020. szeptember, különösen az 1.4. szakasz; EUAA, országspecifikus iránymutatás: Irak, közös elemzés és iránymutatás, 2022. június, különösen 2.13. és 2.16.4. szakasz, valamint a Humanists International 2020. október 28-i Irakról szóló jelentése, különösen a „Nőkkel és kisebbségekkel szembeni hátrányos megkülönböztetés” című szakasz.

⁵¹ Richard de la Tour főtanácsnok Intervjuirasht organ na DAB pri MS (A családon belüli erőszak női áldozatai) ügyre vonatkozó indítványa (C-621/21, EU:C:2023:314, 74–77. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

között figyelembe kell venniük a származási ország érintett részében fennálló általános helyzetet. Ennek érdekében pontos és naprakész információkat kell beszerezniük a releváns forrásokból, például az UNHCR-től és az EUAA-tól.

50. Az Irakra vonatkozó legújabb országspecifikus iránymutatás szerint a társadalmi szokásokat megszegő lányok és nők olyan súlyos cselekményeknek lehetnek kitéve, amelyek üldöztetésnek minősülnek.⁵² Ennélfogva nem zárható ki, hogy a felperesek és/vagy közvetlen családtagjaik a 2011/95 irányelv 9. cikke értelmében üldöztetésnek minősülő megtorlással néznek szembe, mivel e tekintetben másként kezelik őket.⁵³ E kockázatok valószínűségét és súlyosságát szintén az illetékes hatóságoknak és a nemzeti bíróságoknak kell értékelniük a felperesek körülményei fényében.

B. A harmadik kérdés

51. A harmadik kérdés két részre tagolódik. A kérdést előterjesztő bíróság először is lényegében azt kérdezi, hogy a nemzetközi védelem iránti kérelem esetében az uniós jog előírja-e a határozatot hozó hatóság számára, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekét – amint e fogalom a Charta 24. cikkének (2) bekezdésében szerepel – megállapítsa és figyelembe vegye. Másodsor azt szeretné tudni, hogy eltérő-e az első részre adott válasz, ha a gyermek mindenek felett álló érdekét az általa „a tartózkodás általános okok alapján történő engedélyezésének” nevezett esetben figyelembe kell venni.

52. Ebben az összefüggésben lényeges szempont, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás nem első, hanem ismételt nemzetközi védelem iránti kérelmekre vonatkozik.⁵⁴

1. Az első rész

53. A 2011/95 irányelv 2. cikkének k) pontja a kiskorú, más néven gyermek fogalmát „a 18. életévét be nem töltött harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személyként” határozza meg.

54. A Charta 51. cikkének (1) bekezdése és 24. cikkének (2) bekezdése megerősíti a gyermek jogainak alapvető jellegét, illetve azt a követelményt, hogy a tagállamoknak az uniós jog végrehajtása során tiszteletben kell tartaniuk e jogokat. A 2011/95 irányelvet tehát a Charta 24. cikke (2) bekezdésének fényében kell értelmezni és alkalmazni.⁵⁵ Ezt tükrözi a 2011/95 irányelv (16) preambulumbekzdése, amely szerint az irányelv elő kívánja mozdítani többek között a Charta 24. cikkének alkalmazását, valamint (18) preambulumbekzdése, amely szerint az irányelv végrehajtása során a tagállamoknak figyelembe kell venniük a gyermek

⁵² Lásd a jelen indítvány 47. pontját.

⁵³ A 2011/95 irányelv 9. cikkének (3) bekezdése megköveteli az ezen irányelv 10. cikkében említett okok, valamint az irányelv 9. cikkének (1) bekezdésében üldözésnek minősített cselekmények, illetve az ilyen cselekményekkel szembeni védelem hiánya között összefüggést.

⁵⁴ A Bíróság megállapította, hogy mivel a 2013/32 irányelv 40. cikkének (2) bekezdése nem tesz semmilyen különbséget a nemzetközi védelem iránti első kérelem és az ismételt kérelem között az annak alátámasztására alkalmas körülmények vagy tények jellege alapján, hogy a kérelmező megfelel a 2011/95 irányelv értelmében vett nemzetközi védelemre jogosult személy jogállására vonatkozó feltételeknek, az e kérelmek alapjául szolgáló tények és körülmények értékelését mindkét esetben a 2011/95 irányelv 4. cikkének megfelelően kell elvégezni (2021. június 10-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid [Új körülmények vagy tények] ítélet, C-921/19, EU:C:2021:478, 40. pont).

⁵⁵ Lásd analógia útján: 2021. szeptember 9-i Németországi Szövetségi Köztársaság (Családtag) ítélet (C-768/19, EU:C:2021:709, 38. pont); 2022. augusztus 1-jei Bundesrepublik Deutschland (Kiskorú menekülttel való családdegyesítés) ítélet (C-273/20 és C-355/20, EU:C:2022:617, 36–39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

mindenek felett álló érdekét, összhangban az Egyesült Nemzetek 1989. évi, a gyermek jogairól szóló egyezményével.⁵⁶ A gyermek mindenek felett álló érdekének vizsgálatakor a tagállamoknak megfelelően tekintetbe kell venniük különösen a család egységének elvét, a kiskorú jólétét és szociális fejlődését, a személyi biztonságát érintő megfontolásokat, valamint a kiskorú véleményét az életkorának és az érettségi fokának megfelelően.

55. A 2011/95 irányelv 4. cikke (3) bekezdésének c) pontja előírja, hogy a nemzetközi védelem iránti kérelmet egyedi alapon kell értékelni, figyelembe véve a kérelmező egyéni helyzetét és személyes körülményeit, ideértve az olyan tényezőket is, mint a háttér, nem és életkor, annak megállapítása érdekében, hogy a személyes körülményeit figyelembe véve a vele szemben elkövetett cselekmények vagy azon cselekmények, amelyeket vele szemben elkövethetnek, üldöztetésnek, illetve súlyos sérelemnek minősülnek-e. Az irányelv 9. cikke (2) bekezdésének f) pontja értelmében az üldöztetés többek között olyan cselekmények formájában is megjelenhet, amelyeket gyermekekkel szemben követtek el.⁵⁷

56. A fenti megfontolások fényében, és amint azt a Bíróság ítélkezési gyakorlata is jelzi,⁵⁸ úgy vélem, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekét egyedi alapon kell megállapítani és figyelembe venni a nemzetközi védelem iránti kérelmek értékelése során, beleértve az ismételt kérelmeket is.

57. A holland kormány azt állította, hogy a holland illetékes hatóságok kellőképpen figyelembe veszik a gyermek mindenek felett álló érdekét, mivel az megfelelően tükröződik a gyermekekkel kapcsolatos vagy gyermekeket érintő nemzetközi védelem iránti kérelmek elbírálásának valamennyi eljárási szempontjában, például a gyermekbarát meghallgatási eljárások alkalmazásával.⁵⁹

58. A gyermekek szempontját figyelembe vevő eljárási biztosítékok alkalmazása nagy gyakorlati jelentőséggel bír. Ugyanakkor sem a Charta 24. cikke, sem a Charta e rendelkezésének alapjául szolgáló, a gyermek jogairól szóló egyezmény 3., 9., 12. és 13. cikke, sem a 2011/95 irányelv, sem a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem utal arra, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekét ne kellene figyelembe venni a gyermekekkel kapcsolatos kérelmek érdemi értékelése során. A Charta 24. cikkének (2) bekezdése maga írja elő, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekét a gyermekekkel kapcsolatos „minden” tevékenységben figyelembe „kell” venni.⁶⁰ A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a gyermek mindenek felett álló érdekének megállapítása csak az érintett gyermek helyzetének átfogó és mélyreható értékelése révén lehetséges.⁶¹ Ebben az

⁵⁶ Aláírva 1989. november 20-án (*United Nations Treaty Series*, 1577. kötet, 3. o.). Az Alapjogi Chartához kapcsolódó magyarázatok (HL 2007. C 303., 17. o.) szerint a Charta 24. cikke az említett egyezményen alapul, amelyet valamennyi tagállam ratifikált, különösen annak 3., 9., 12. és 13. cikkén. Lásd analógia útján: 2018. október 4-i Ahmedbekova ítélet (C-652/16, EU:C:2018:801, 64. pont).

⁵⁷ A 2011/95 irányelv számos más rendelkezése, valamint (38) preambulumbekkezdése is tükrözi a Charta 24. cikkének követelményeit. A 2011/95 irányelv 20. cikkének (3) bekezdése előírja a tagállamok számára, hogy vegyék figyelembe a veszélyeztetett csoporthoz tartozó személyek, mint például kiskorúak, sajátos helyzetét. Az irányelv 20. cikkének (5) bekezdése megállapítja, hogy az említett irányelv VII. fejezetének nemzetközi védelemben részesített kiskorúakat érintő rendelkezéseinek végrehajtása során a tagállamoknak mindenekelőtt a gyermek mindenek felett álló érdekét kell szem előtt tartaniuk. A VII. fejezet rendelkezései többek között az oktatáshoz és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférésre vonatkoznak (a 2011/95 irányelv 27. cikkének (1) bekezdése és 30. cikke). A 20. cikk (3) és (5) bekezdésében foglalt követelmények azonban nem terjednek ki a 2011/95 irányelv II. fejezetében foglalt rendelkezések végrehajtására, azaz a kifejezetten a nemzetközi védelem iránti kérelmek értékelésére vonatkozó rendelkezésekre.

⁵⁸ 2021. szeptember 9-i Bundesrepublik Deutschland (Családtag) ítélet (C-768/19, EU:C:2021:709, 38. pont).

⁵⁹ A 2013/32 irányelv 15. cikke (3) bekezdésének e) pontja szerint.

⁶⁰ Lásd még a Gyermekjogi Bizottságnak a gyermek mindenek felett álló érdekéről mint elsődleges szempontról (3. cikk (1) bekezdés) szóló, 14. sz. általános megjegyzését (2013), CRC/C/GC/14, amely kifejti, hogy a gyermek mindenek felett álló érdeke alapvető jogot, értelmezési elvet és eljárási szabályt foglal magában.

⁶¹ Lásd analógia útján: 2021. január 14-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (kísérő nélküli kiskorú visszatérése) ítélet (C-441/19, EU:C:2021:9, 46. pont).

összefüggésben a szakértői tanácsadás hasznos vagy akár szükséges is lehet. A Bizottság helyesen emlékeztet arra, hogy a 2013/32 irányelv 10. cikkének (3) bekezdése értelmében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a nemzetközi védelem iránti kérelmekre vonatkozó határozatokat megfelelő vizsgálatot követően hozzák meg, és hogy a kérelmeket vizsgáló és azokról határozatot hozó személyzet kapjon lehetőséget arra, hogy szükség esetén szakértői tanácsot kérjenek többek között gyermekeket érintő problémák esetén.⁶²

59. Hozzátenném, hogy amennyiben a gyermek körülményeiben vagy egészségi állapotában lényeges változás következett be a nemzetközi védelem iránti eredeti kérelmének elbírálása és bármely ismételt kérelem elbírálása között, a gyermek mindenek felett álló érdekének újbóli értékelése helyénvaló lehet az utóbbi megállapítása érdekében.⁶³

60. Annak eldöntése, hogy az ilyen jellegű kérdéseket pontosan mikor és hogyan kell megállapítani és figyelembe venni, olyan kérdés, amely a tagállamok eljárási autonómiájának körébe tartozik, szem előtt tartva az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartását.⁶⁴

61. Ennélfogva a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelése szükséges a kiskorúak nemzetközi védelem iránti kérelmére vonatkozó határozat, illetve a kiskorúakat érintő vagy a kiskorúakra nézve jelentős következményekkel járó⁶⁵ határozat meghozatalához, amely megfelel a 2011/95 irányelv követelményeinek, a Charta 24. cikkének (2) bekezdése és 51. cikkének (1) bekezdése fényében értelmezve. Az ilyen megfelelő értékelés figyelembe veheti az olyan tényezőket, mint a gyermek kronológiai életkora, fejlődési életkora, neme, különös kiszolgáltatottsága, családi helyzete, iskolázottsági szintje, valamint fizikai és mentális egészségi állapota.⁶⁶

62. Ebben az összefüggésben egyetértek a cseh, a magyar és a holland kormány azon észrevételével, hogy a gyermek mindenek felett álló érdeke csak egy szempont a nemzetközi védelem iránti kérelem értékelésekor, bár elsődleges fontosságú. Fontos emlékeztetni arra, hogy a 2011/95/EK irányelv célja azon személyek azonosítására irányul, akik számára kényszerítő körülmények miatt valóban és megalapozottan szükséges a nemzetközi védelem az Unióban. Nemzetközi védelem csak az irányelv 2. cikkének d), illetve f) pontjában meghatározott menekültek, illetve kiegészítő védelemre jogosult személyek számára áll rendelkezésre. Ebben a jogi összefüggésben az illetékes hatóságoknak a gyermek mindenek felett álló érdekét elsődleges szempontnak kell tekinteniük,⁶⁷ és az a 2011/95 irányelv általános rendszerével és célkitűzéseivel ellentétes, ha az irányelvben meghatározott jogállásokat a nemzetközi védelem logikájával egyáltalán össze nem függő helyzetben lévő, harmadik országbeli állampolgároknak biztosítják.⁶⁸

⁶² Lásd különösen a 2013/32 irányelv 10. cikke (3) bekezdésének d) pontját.

⁶³ Lásd az EASO gyakorlati útmutatóját a gyermek mindenek felett álló érdekéről a menekültügyi eljárásokban, 13. o., amely szerint a gyermek mindenek felett álló érdekének elsődleges szempontként való figyelembevétele folyamatos folyamat, amely minden fontos közigazgatási határozat meghozatala előtt értékelést tesz szükségessé.

⁶⁴ Lásd analógia útján: 2020. szeptember 9-i Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Ismételt kérelem elutasítása – Jogorvoslati határidő) ítélet (C-651/19, EU:C:2020:681, 34. és 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁶⁵ Lásd analógia útján: 2021. március 11-i État belge (Kiskorú szülőjének kiutasítása) ítélet (C-112/20, EU:C:2021:197, 33–38. pont); 2022. november 17-i Belgische Staat (Kiskorú házasságban menekült) ítélet (C-230/21, EU:C:2022:887, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁶⁶ Lásd analógia útján: 2021. január 14-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (kísérő nélküli kiskorú visszatérése) ítélet (C-441/19, EU:C:2021:9, 47. pont).

⁶⁷ Ha például a határozatot hozó hatóság észszerűen feltételezi, hogy a szülők nemzetközi védelem iránti kérelmének nem adnak helyt, akkor ebből az következhethet, hogy a gyermek érdeke az, hogy a szülőkkel együtt visszatérjen a származási országba.

⁶⁸ Lásd analógia útján: 2014. december 18-i M'Bodj ítélet (C-542/13, EU:C:2014:2452, 44. pont).

63. Az olyan nemzetközi védelem iránti kérelem illusztrálásaként, amelynek esetében a gyermek mindenek felett álló érdeke különösen fontos, olyan körülményekre gondolok, amikor a gyermek sajátos mentális vagy fizikai sérülékenysége azt jelzi, hogy olyan cselekmények, amelyek nem minősülnek üldöztetésnek, ha egy másik, e sérülékenységgel nem rendelkező gyermeket vagy felnőttet érintenének, más releváns körülmények – például a származási országban rendelkezésre álló családi támogatás – fényében olyan súlyosabb hatással lennének a gyermekekre, hogy a 2011/95 irányelv 9. cikke értelmében vett üldöztetésnek minősüljenek. A gyermek mindenek felett álló érdeke különösen fontos az üldöztetés gyermekekre jellemző formáival összefüggésben.⁶⁹

64. Az ilyen helyzet egyértelműen megkülönböztethető azoktól a körülményektől, amelyek a M'Bodj ítélet⁷⁰ alapját képezték, amelyben a Bíróság kimondta, hogy a megfelelő egészségügyi ellátás hiánya a kérelmező származási országában nem minősül embertelen vagy megalázó bánásmódnak, kivéve, ha a súlyos betegségben szenvedő kérelmezőt szándékosan megfosztják az egészségügyi ellátástól, és hogy a tagállam nem vezethet be vagy tarthat fenn olyan rendelkezéseket, amelyek az abban meghatározott kiegészítő védelmi jogállást valamely harmadik ország súlyos betegségben szenvedő állampolgára számára azért biztosítják, mert fennáll a veszélye, hogy az egészségi állapota a megfelelő kezelésnek a származási országban való hiánya következtében romlik.

65. Megismétlem, hogy mindezeket a kérdéseket az illetékes hatóságoknak és végső soron a nemzeti bíróságoknak kell értékelniük a nemzetközi védelem iránti egyedi kérelmek keretében.

2. A második rész

66. Abból, ahogyan a kérdést előterjesztő bíróság a harmadik kérdés második részét megfogalmazta, úgy értelmezem, hogy nem igényel választ, ha az első részre adott válasz az, hogy az uniós jog előírja a határozatot hozó hatóság számára, hogy a nemzetközi védelem iránti kérelemről való döntéshozatal során a gyermek mindenek felett álló érdekét megállapítsa és figyelembe vegye.

67. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből mindenestre nehezen érthető, hogy ténylegesen vagy logikailag milyen kapcsolat áll fenn a „tartózkodás általános okok alapján történő engedélyezése iránti kérelemmel kapcsolatos eljárásban” történetek – amely a holland kormány szerint nem tartozik az uniós jog hatálya alá –⁷¹ és a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő ügy tárgyát képező, a 2011/95 irányelvet átültető nemzeti jog szerinti nemzetközi védelem iránti kérelmek között. A francia és a magyar kormány, valamint a Bizottság úgy véli, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló végzés nem tartalmaz elegendő információt ahhoz, hogy a Bíróság a harmadik kérdés második részére érdemi választ adhasson, különösen arra vonatkozóan, hogy mit jelent a „tartózkodás általános okok alapján történő engedélyezése iránti kérelem”. A felperesek képviselője egyébként a Bíróságnak a tárgyaláson feltett kérdésére válaszolva megerősítette, hogy a jelen eljárás kizárólag a nemzetközi védelem iránti kérelmekre

⁶⁹ Lásd analógia útján: 2012. szeptember 5-i Y és Z ítélet (C-71/11 és C-99/11, EU:C:2012:518, 65. és 66. pont) és hasonló értelemben a nemzetközi védelemről szóló 8. sz. iránymutatások: a gyermekek menedéjog iránti kérelmei az 1951. évi egyezmény és/vagy a menekültek helyzetére vonatkozó 1967. évi jegyzőkönyve 1A. cikkének (2) bekezdése és 1E. cikke alapján, 2009. (15)–(17) bekezdése. Lásd még ezen iránymutatásoknak az üldöztetés gyermekekre jellemző formáival foglalkozó részét.

⁷⁰ 2014. december 18-i ítélet (C-542/13, EU:C:2014:2452).

⁷¹ A holland kormány az ötödik kérdésre vonatkozó észrevételeiben, amely kérdés szintén a tartózkodás általános okok alapján történő engedélyezésére vonatkozik, a 2000. november 23-i Vreemdelingenbesluit 2000 (a külföldiekről szóló 2000. évi rendelet) (Stb. 2000, 497. sz.) 3. cikkének (6a) bekezdésére hivatkozott.

vonatkozik, és a „tartózkodás általános okok alapján történő engedélyezése iránti kérelemre” nem. Ez megerősíti a holland kormány azon állítását, hogy a harmadik kérdés második része irreleváns a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő ügyek megoldása szempontjából. A fentiek miatt annak megállapítását javaslom a Bíróságnak, hogy a harmadik kérdés második része elfogadhatatlan, és javaslom, hogy az ne kerüljön további vizsgálatra.⁷²

C. A negyedik kérdés

68. A negyedik kérdés kifejezetten a kiskorú által a valamely tagállamban való huzamos tartózkodás miatt esetlegesen elszenvedett sérelemre vonatkozik, és arra, hogy mikor kell ezt figyelembe venni – ha egyáltalán figyelembe kell venni – a nemzetközi védelem iránti ismételt kérelem érdemi elbírálása során. A kérdést előterjesztő bíróság azt feltételezi, hogy releváns lehet annak figyelembevétele, hogy az eredeti kérelmet az uniós jog által előírt határidőn belül bírálták-e el, hogy a kérelmezőnek a tagállamban való tartózkodása jogszerű volt-e, és hogy a korábban kiszabott visszatérési kötelezettséget betartották-e vagy végrehajtották-e.

69. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés szerint a felperesek azt állítják, hogy a családjuk nemzetközi védelem iránti eredeti kérelmének kimenetelével kapcsolatos bizonytalansággal való együttélés stressze és a származási országukba való kitoloncolás veszélye miatt a fejlődésükben lemaradás vagy károsodás következett be, és ezeket az állításokat dokumentumokkal támasztották alá. A felperesek képviselőjétől eltekintve a negyedik kérdésre válaszoló valamennyi fél úgy véli, hogy a nemzetközi védelem iránti ismételt kérelmet nem az ilyen jellegű sérelemre tekintettel kell elbírálni.

70. Kétségtelen, hogy a hosszan tartó bizonytalansággal és fenyegetettséggel való együttélés olyan stresszhez vezet, amely a gyermekek fejlődésében lemaradást vagy károsodást okozhat.⁷³ Ez önmagában nem olyan tényező, amely megalapozhatja a 2011/95 irányelv szerinti nemzetközi védelemre való jogosultságot vagy indokolhatja az e célból benyújtott kérelem elbírálásának enyhébb megközelítését, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság a jelek szerint sugallja. A felperesek szülei úgy döntöttek, hogy gyermekeik mindenek felett álló érdeke az, hogy kimerítsék a család nemzetközi védelem iránti eredeti kérelmével összefüggésben rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket, valamint a gyermekeik nevében ismételt kérelmeket nyújtsanak be. Semmi sem utal arra, hogy e kérelmek megvizsgálása és a felperesi kérelmek elbírálása az észszerűen elvárhatónál hosszabb időt vett volna igénybe. A felperesek szüleinek döntései elkerülhetetlenül azzal a következménnyel jártak, hogy a család Hollandiában való tartózkodását meghosszabbították. Úgy kell tekinteni, hogy a szülők e körülmények fényében mérlegelték döntéseiknek a gyermekeik jóllétére gyakorolt következményeit. Feltételezhető, hogy abban a meggyőződésben hozták meg döntésüket, hogy gyermekeik számára jobb Hollandiában maradni, mint visszatérni Irakba. Lehet, hogy ez nem volt ideális választás, de a felperesek saját ügye alapján nehéz elfogadni, hogy nagyobb sérelmet szenvedtek el annál, mintha szüleik úgy döntöttek volna, hogy visszatérnek velük Irakba.

⁷² 2021. január 14-i The International Protection Appeals Tribunal és társai ítélet (C-322/19 és C-385/19, EU:C:2021:11, 51–55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁷³ Lásd például: Kalverboer, M.E., Zijlstra, A.E., Knorth, E.J., The developmental consequences for asylum-seeking children living with the prospect of enforced return to their home country for five years or more, *European Journal of Migration Law*, Martinus Nijhoff Publishers, 2009, 41–67. o.

71. Végül, a kiskorúak nemzetközi védelem iránti kérelmére vonatkozó határozatok meghozatalakor figyelembe kell venni a kiskorúak fejlődési életkorát, valamint fizikai és mentális egészségi állapotát az értékelés időpontjában. Ebben az összefüggésben nem relevánsak azok a körülmények, amelyek a gyermek fejlődését vagy egészségét károsan befolyásolhatták.

D. Az ötödik kérdés

72. Ötödik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt szeretné megtudni, hogy a Charta a 24. cikkének (2) bekezdésével összhangban értelmezett 7. cikke alapján összeegyeztethető-e az uniós joggal az olyan nemzeti joggyakorlat, amely abban az értelemben tesz különbséget a nemzetközi védelem iránti eredeti és ismételt kérelmek között, hogy a nemzetközi védelem iránti ismételt kérelmek esetében nem veszik figyelembe az általános okokat.

73. Nehéz megállapítani az uniós joggal való kapcsolatot és a jelen kérdésnek a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárásban fennálló relevanciáját, amely eljárás tárgyát a nemzetközi védelem iránti ismételt kérelmek képezik, és nem a tartózkodás általános okok alapján történő engedélyezése iránti kérelmek, amelyekre a holland kormány szerint nem vonatkozik az uniós jog. Ezért annak megállapítását javaslom a Bíróságnak, hogy a jelen kérdés a jelen indítvány 67. pontjában kifejtettekkel megegyező indokok alapján elfogadhatatlan.

V. Véggöveztetés

74. A fentiekre tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a rechtbank Den Haag, zittingsplaats's-Hertogenbosch ('s-Hertogenbosch-ban eljáró hágai bíróság, Hollandia) által előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

1) A harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontját

a következőképpen kell értelmezni:

- a harmadik országbeli lányok és nők biológiai nemük miatt veleszületett jellemzőkkel rendelkeznek, és mivel identitásképző életszakaszuk jelentős részében valamely tagállamban éltek, a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos meggyőződésük olyannyira alapvető identitásuk szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehetne azok feladására kényszeríteni;
- annak megállapítása érdekében, hogy valamely csoport a származási országban rendelkezik-e egyértelműen elkülöníthető identitással amiatt, hogy a körülvevő társadalom másként kezeli azt, a 2011/95 irányelv 4. cikke értelmében a tagállamoknak a nemzetközi védelem iránti kérelemre vonatkozó határozat meghozatalának időpontjában figyelembe kell venniük a származási országra vonatkozó valamennyi releváns tény, ideértve a származási ország törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit, és azok alkalmazási módját, valamint a nemzetközi védelmet kérelmező által előterjesztett bármely releváns elemet;

- a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos meggyőződéssel rendelkező nőkből és lányokból álló csoport a származási országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkezik, ha e meggyőződésüknek nyilatkozatokkal vagy magatartással való kifejezése során az adott ország társadalma úgy kezeli őket, hogy megsértették a társadalmi szokásokat;
- nem szükséges, hogy a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos közös meggyőződésnek vallási vagy politikai alapja legyen.

2) A 2011/95 irányelvet az Európai Unió Alapjogi Chartája 24. cikkének (2) bekezdésével és 51. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

- az uniós joggal összeegyeztethetetlen az olyan nemzeti gyakorlat, amely szerint a határozatot hozó hatóság a nemzetközi védelem iránti kérelem vagy a nemzetközi védelem iránti ismételt kérelem érdemi elbírálása során nem veszi elsődleges szempontként figyelembe a gyermek mindenek felett álló érdekét, vagy anélkül mérlegeli a gyermek mindenek felett álló érdekét, hogy minden egyes eljárásban előzetesen megállapítaná, hogy mi a gyermek mindenek felett álló érdeke;
- a gyermek mindenek felett álló érdekének megállapítására szolgáló módszertan és eljárás meghatározása a tagállamok feladata, a tényleges érvényesülés elvének teljes körű figyelembevételével;
- a kiskorú által a tagállamban való huzamos tartózkodása miatt elszenvedett sérelem nem releváns annak eldöntése szempontjából, hogy a nemzetközi védelem iránti ismételt kérelemnek helyt adnak-e, ha a tagállamban való huzamos tartózkodás a kiskorú szülei vagy gyámja azon döntésének az eredménye, hogy kimerítse az eredeti kérelem elutasításának megtámadására rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket, és ismételt nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtson be.